

Przemysł chemiczny w statystyce

Dobre (z problemami) I półrocze 2015 w kraju i przemysle chemicznym. Sygnały z Unii Europejskiej. Biotechnologia w 2013 r.

I półrocze br. charakteryzowało się w skali kraju, w większości przypadków, pozytywnymi efektami, szczególnie w strefie wyników gospodarczych. Syntetyczny wskaźnik wzrostu PKB, który za I kw. 2015 r. wyniósł 3,6% (wobec podobnego okresu ub.r.), prognozowany jest za I płr. nawet w wysokości 3,7%, a w miarę realne wizje całego 2015 r. sugerują roczną stopę wzrostu około 4,0%. Niepokój natomiast, w obszarze spraw generalnych, budzi sytuacja demograficzna. Stan ludności Polski na koniec I półrocza br. uległ dalszemu zmniejszeniu do 38.457 tys. osób. II kwartał 2015 r. był kolejnym trzecim, gdy ludność kraju ulegała redukcji. Spadek ten wyniósł odpowiednio w tys. osób – 13 w IV kw. 2014; 16 w I kw. 2015 oraz 6 tys. osób w II kw. br. Łącznie więc, w ostatnich 3 kwartałach ludność Polski, w wyniku ruchu naturalnego i migracji, zmniejszyła się o 35 tys. osób. Samo saldo migracji zagranicznych, które w I płr. 2015 było ujemne i wyniosło 9 tys. osób, uległo, w liczbach bezwzględnych, zwiększeniu – jeszcze rok temu wyniosło minus 7 tys. Również w porównaniu do I płr. ub. roku, w omawianym okresie zmniejszyła się liczba urodzeń żywych – 180 tys. osób (o 3 tys. mniej) oraz zwiększyła o 5 tys. liczba zgonów do 193 tys. osób. Przyrost naturalny I półrocza br. był więc ujemny wynosząc 13 tys. osób i uległ pogorszeniu o 8 tys. osób wobec I płr. 2014 r. W omawianym okresie wystąpiły również inne zjawiska o zróżnicowanym charakterze; i tak w I półroczu br. w stosunku do podobnego okresu poprzedniego roku:

- przeciętne zatrudnienie w przedsiębiorstwach, na koniec półrocza, zwiększyło się o 56 tys. osób do 5.573 tys.
- liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 290,2 tys. osób do 1.622,3 tys., a stopa bezrobocia spadła z 12,0% do najniższej w ostatnich dwóch latach wartości 10,3%
- liczba emerytów i rencistów uległa zwiększeniu o 5,5 tys. osób do 8.877,6 tys.
- przeciętne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw uległo zwiększeniu o 3,1% – do kwoty 4.066 PLN.

Przechodząc do bardziej szczegółowej prezentacji spraw krajowego przemysłu, w Tabelicy 1 przedstawiamy sytuację zatrudnieniową w tym dziale gospodarki. W końcu I płr. 2015 zatrudnionych było 2.568 tys. osób, tj. o 35 tys., czyli o 1,4% więcej niż przed rokiem. W minionym półroczu załogi przemysłowe wzrosły w prawie wszystkich największych działach przemysłu, oprócz m.in. górnictwa i energetyki. Największy procentowy wzrost zatrudnionych wystąpił w przemyśle meblarskim oraz przetwórstwa gumy i tworzyw sztucznych. Działami o największym zatrudnieniu w Polsce jest przemysł spożywczy (375 tys. osób) i motoryzacyjny (173 tys.), ale jeżeli zsumujemy 3 działy przemysłu chemicznego (PKD 20,21 i 22), to łącznie „krajowa chemia” zatrudnia 271 tys. osób, co stanowi 10,6% ogółu zatrudnionych w przemyśle i urasta do jednej z największych, pod tym względem, branż.

W Tabelicy 1 przedstawiono również wielkości średnich wynagrodzeń miesięcznych brutto, w końcu półrocza, w całym krajowym przemyśle (4.119 PLN) oraz w najważniejszych jego działach, wraz ze wskaźnikami dynamiki zmian w stosunku do sytuacji sprzed roku. Jak wynika z Tabelicy 1, płace w całym przemyśle wzrosły minimalnie, o niecały 1%, natomiast w poszczególnych branżach zmiany płac były nierównomierne. W niektórych działach nastąpiła nawet ich redukcja;

największa w przemyśle rafineryjnym i koksowniczym (o 22,6%) oraz minimalnie w energetyce oraz, niestety, również w przemyśle chemikaliów podstawowych (PKD 20). W pozostałych działach wystąpił wzrost płac – największy w przemyśle elektronicznym i maszynowym. Znaczący spadek średnich płac w przemyśle rafineryjno-koksowniczym, wg opinii przedstawicieli tego przemysłu, pochodzi m.in. z powodu zaistniałej ostatnio znaczącej rotacji kadry, gdy na miejsce odchodzących na emeryturę i renty „wieloletnich” pracowników z wypracowanymi, stosunkowo wysokimi, płacami, przychodzą młodszy pracownicy, o krótszym stażu pracy.

Tabelica 1

Zatrudnienie i płace w przemyśle
Stan 30 czerwca 2015 r. (na tle sytuacji w 2014 r.)

PRZEMYSŁ	Zatrudnienie, liczba osób			Średnia płaca miesięczna brutto w czerwcu 2015 r.	
	30.06.14 r.	30.06.2015 r.		Kwota PLN	06.2014 = 100
		Liczba	30.06.14 = 100		
KRAJOWY	2.533	2.568	101,4	4.119	100,8
CHEMIKALIA	71	73	102,2	4.767	99,9
FARMACEUTYCZNY	21	22	104,1	6.052	105,8
WYROBY Z TWORZYW I GUMY	167	176	105,1	3.739	104,2
Przerób ropy i koks	13	13	99,3	7.337	77,4
Górnictwo węgla	109	95	87,0	6.892	115,5
Energetyka	131	124	94,8	6.283	99,9
Metalurgia	60	60	100,6	4.644	103,7
Maszynowy	112	116	102,9	4.415	106,6
Elektromaszynowy	94	98	104,2	4.122	102,8
Elektroniczny i optyczny	52	54	102,9	4.098	110,9
Motoryzacyjny	169	173	102,7	4.643	104,1
Ceramiczny	112	112	100,0	4.042	105,6
Papierniczy	51	52	101,9	4.230	104,5
Meblarski	133	142	106,7	2.991	103,9
Spożywczy	375	375	100,0	3.220	101,5
Odzieżowy	77	75	98,0	2.261	104,0

Dotyczy podmiotów o zatrudnieniu ponad 9 osób; Źródło: GUS 2015

Produkcja przemysłowa sprzedana kraju, która w I płr. 2015 r. wyniosła 585,4 mld PLN, była wyższa od podobnego okresu ub. roku o 4,6%, niemniej tempo jej wzrostu było nierównomierne i uległo zwolnieniu w czasie – w I kwartale produkcja wzrosła o 5,3%, gdy w następnym już tylko o 3,9. Niemniej końcówka I półrocza była dynamiczna – produkcja miesięczna czerwca 2015 wobec czerwca ub. roku wzrosła o 7,6%. W Tabelicy 2 przedstawiono wartości produkcji sprzedanej krajowego przemysłu w I płr. w rozbięciu na najważniejsze jego działy, w tym trzy branże przemysłu chemicznego. Łączna wartość sprzedana „chemii przemysłowej” wyniosła 70,9 mld PLN, co stanowiło 12,1% produkcji przemysłu krajowego, a wliczając dodatkowo dział „Przerób ropy i koks” wartości te wzrastają odpowiednio do 103,4 mld PLN i 17,7%.

Tablica 2

**Produkcja sprzedana przemysłu
w I półroczu 2015 r. na tle I półroczu 2014 r.**

Przemysł	Produkcja sprzedana, mld PLN		
	I płr. 2014 r.	I płr. 2015 r.	
		Wartość	I płr. 2014 = 100
KRAJ	573,6	585,4	104,6
CHEMIKALIA	27,8	28,2	103,2
FARMACEUTYKI	6,1	6,3	101,5
WYROBY Z GUMY I TWORZYW	34,9	36,4	106,4
Przerób ropy i koks	39,1	32,5	104,3
Górnictwo węgla	10,2	10,4	107,5
Energetyka	49,2	47,5	95,6
Metalurgia	22,3	23,4	102,9
Maszynowy	18,2	19,4	106,9
Elektromaszynowy	22,2	24,9	113,7
Elektroniczny i optyczny	15,0	16,4	106,2
Motoryzacyjny	58,0	63,3	110,3
Ceramiczny	22,0	21,6	104,9
Papierniczy	16,6	17,4	106,2
Meblarski	15,4	17,0	110,2
Spożywczy	94,2	91,1	101,0
Odzieżowy	3,3	3,3	101,7

Wartość produkcji w cenach bieżących; wskaźniki zmian w cenach porównywalnych.

Całość dotyczy podmiotów o zatrudnieniu ponad 9 os. Źródło: GUS 2015

Z danych Tablicy 2 i poprzednich relacji w tej kolumnie, wynika m. innymi:

- Tempo wzrostu produkcji sprzedanej całego krajowego przemysłu (4,6%) okazało się w I płr. 2015, w stosunku do poprzednich dwóch lat, najwyższe, bowiem w roku 2013 wyniosło jedynie 2,2% oraz 3,3% w roku minionym
- Mimo optymistycznego akcentu wzrostu, o którym mowa powyżej, w dwóch działach „chemicznych” – Chemikalia i Farmaceutyki tempo wzrostu wartości produkcji było niższe od średniego tempa wzrostu całego krajowego przemysłu, w tym samym czasie
- Wartość produkcji istotnego działu „Chemikalia”, która w dwóch latach poprzednich ulegała stałym spadkom (o 2,9% w 2013 r. oraz 1,9% w minionym roku), w omawianym okresie I półrocza 2015, uległa zwiększeniu o 3,2%. Mimo to, w wartościach bezwzględnych, wynosząc w I płr. 2015 r. 28,2 mld PLN, była jeszcze niższa od wartości produkcji sprzedanej sprzed dwóch lat, tj. w I płr. 2013 r., o 1,4 mld PLN.
- Wśród pozostałych najważniejszych działów krajowego przemysłu, we wszystkich, poza energetyką, odnotowano w omawianym półroczu wzrosty wartości produkcji – najniższe w spożywym i wspomnianym już farmaceutycznym; najwyższe w elektromaszynowym i motoryzacyjnym;

Podobnie jak produkcja przemysłowa, w I półroczu br. w Polsce, wzrosły również: produkcja budowlano-montażowa, sprzedaż detaliczna oraz sprzedaż usług – niewielka w transporcie, większa w łączności.

W obrotach handlu zagranicznego Polski (HZ), wg dostępnych obecnie danych za pierwszych 5 miesięcy br., odnotowano określone wzrosty z pozytywną tendencją szybszego tempa wzrostu eksportu niż importu. We wspomnianym czasie eksport Polski osiągnął 72.010,4 mln EUR (6,2% wzrostu), a import 69.132,9 mln EUR (przyrost o 0,9%). Wyniki te przyniosły w rezultacie, od dawna oczekiwane, dodatnie saldo w handlu zagranicznym Polski, które wyniosło 2.877,5 mln EUR, gdy jeszcze przed rokiem było ujemne z wielkością 736,8 mln EUR. Inaczej w relacjach kształtowały się, w tym samym okresie, wyniki HZ wyrobami przemysłu chemicznego. Wartość ich wywozu wyniosła 9.705,9 mln EUR, a przywozu 12.312,1 mln EUR dając saldo, niestety w odróżnieniu od krajowego, ujemne, w wysokości 2.606,2 mln EUR.

Warto dodać, że w tym czasie eksport chemikaliów stanowił 13,5% eksportu kraju, natomiast ich import osiągnął 17,8% całkowitego przywozu. Niedobór chemikaliów utrzymuje się w Polsce już od wielu lat.

Na zakończenie przeglądu sytuacji krajowego przemysłu w I płr. br., w tym głównie przemysłu chemicznego, w Tablicy 3 prezentujemy wielkości, uzyskane w tym czasie, w produkcji: w wartościach fizycznych, najważniejszych chemikaliów i produktów pokrewnych.

Tablica 3

Produkcja ważniejszych chemikaliów i pokrewnych w I płr. 2015 r.

Produkt	Jedn.	Wielkość produkcji w I płr. 2015 r.	
		Ilość	I płr. 2014 = 100
Węgiel kamienny	mln t	34,5	97,3
Siarka (kopalna)	tys. t	292	97,7
Sól kamienna	tys. t	288	85,5
Sól warzona	tys. t	217	103,4
Ropa naftowa	tys. t	419	89,6
Gaz ziemny	mln m ³	2.683	95,6
Koks	mln t.	4,8	103,1
Energia elektryczna	GWh	80.868	103,4
Benzyny	tys. t	2.016	114,5
Propan, butan; ciekłe	tys. t	272	96,1
Oleje napędowe	tys. t	5.764	113,8
Oleje opałowe	tys. t	2.384	92,9
Oleje silnikowe	tys. t	27,6	98,0
Asfalty	tys. t	542	123,3
Soda kaustyczna	tys. t	26,0	60,3
Ług sodowy	tys. t	153	104,4
Soda kalcynowana	tys. t	520	98,2
Kwas siarkowy	tys. t	848	111,8
Oleum	tys. t	109	100,2
Kwas azotowy	tys. t	1.187	101,5
Etylen	tys. t	278	112,7
Propylen	tys. t	198	118,3
Butadien	tys. t	29,4	97,4
Toluen	tys. t	4,9	66,8
Fenol	tys. t	20,7	158,9
Kwas octowy	tys. t	5,2	127,4
Spirytus rektyfikowany	tys. hl.	566	102,4
Kaprolaktam	tys. t	85,4	103,6
Amoniak	tys. t	1.422	104,7
Amoniak w roztw.wodn. NH ₃	tys. t	44,8	108,6
Nawozy – w przeliczeniu na czysty składnik:			
- azotowe w N	tys. t	1.011	101,7
- fosforowe w P ₂ O ₅	tys. t	237	113,1
- potasowe w K ₂ O	tys. t	184	132,1
Tworzywa sztuczne – ogółem	tys. t	1.463	108,5
Polietylen	tys. t	198	119,4
Polipropylen	tys. t	124	113,5
Polistyren	tys. t	63,9	98,8
PCW	tys. t	163	114,8
Kauczuk syntetyczny	tys. t	97,4	105,0
Pestycydy	tys. t	16,4	82,3
Farby, lakiery, sykatywy	tys. t	558	100,5
Mydło i pochodne	tys. t	76,8	113,6
Kosmetyki	tys. t	73,8	91,8
Substancje farmaceutyczne	mln PLN	62,5	99,0
Leki i wyroby farmaceutyczne	tys. t	5.915	101,6
Kleje	tys. t	26,8	130,2
Włókna chemiczne	tys. t	20,0	92,6
Wyroby z gumy	tys. t	502,0	105,0
Opony	tys. szt.	22.130	93,9
Wykładziny z tworzyw sztucznych	tys. t	15,8	131,7
Wykładziny z tworzyw sztucznych	tys. m ²	7.140	115,6
Worki i torby z tworzyw	tys. t.	112,4	115,8

Źródło: GUS 2015 – dotyczy podmiotów o zatrudnieniu ponad 49 osób

Jak wynika z danych zawartych w Tablicy 3, dla znaczącej liczby asortymentów wyrobów przemysłu chemicznego, w I półroczu br. (w porównaniu do tego okresu ub.roku) nastąpiło zwiększenie wielkości ich produkcji – największe m.in. etylenu i propylenu, PE, PP i PCW, fenolu i kwasu octowego, kwasu siarkowego oraz nawozów fosforowych i potasowych, mydeł i klejów oraz wybranych wyrobów z tworzyw sztucznych (wykładziny, worki itp.). Spośród wymienionych „wzrostów” produkcji, godne najwyższego odnotowania jest znaczące zwiększenie produkcji olefin i poliolefin w Płocku, wynikające głównie z dobrego stanu instalacji po przebytych w poprzednich latach modernizacjach oraz dobrej koniunktury na tego typu wyroby (poliolefiny) na rynkach europejskich. W nielicznych przypadkach nastąpiło ograniczenie produkcji, szczególnie dotyczy to: sody kaustycznej, toluenu, pestycydów i opon. Spadek produkcji sody wystąpił m.in. z powodu przestojów w I płr. br., spowodowanych proekologicznym przestawieniem elektrolizy soli w PCC Rokita, z tzw. rtęciowej na membranową.

Na zakończenie przeglądu sytuacji gospodarczej I półroczu w kraju warto dodać kilka wybiórczych informacji na temat podobnej sytuacji w pozostałych wybranych krajach, szczególnie Unii Europejskiej, ale nie tylko:

- W lipcowej informacji statystycznej CHEMIKA prezentowaliśmy m.in. wskaźniki wzrostu PKB poszczególnych krajów UE uzyskane w I kw. 2015 r. W uzupełnieniu tej informacji warto przytoczyć wypracowane w tych krajach wskaźniki wzrostu PKB, ale na I mieszkańca, wyrażone w standardzie siły nabywczej (PPS – *Purchasing Power Standard*) w stosunku do średniej UE 28. Najwyższy, tak wyliczony, wskaźnik osiągnął Luksemburg – 163% średniej unijnej oraz Irlandia 132%, Holandia 130 i Austria 128%. Polska ze wskaźnikiem 68% średniej unijnej wyprzedziła m.in. Łotwę, Chorwację, Rumunię i Bułgarię (od 64 do 45%)
- Odnośnie do wielkości produkcji przemysłowej, zgodnie z zasadą Eurostatu prezentacji wielkości w skali poszczególnych miesięcy, w maju 2015 r. wszystkie kraje UE osiągnęły średni wzrost 2,0% (w strefie euro 1,6%). Najwyższe indywidualne wskaźniki w tym zakresie osiągnęły m.in. Łotwa 6,5%, Węgry 6,2%, Polska 5,2% i Słowenia 5,1%. W kilku jednak krajach wystąpił regres produkcji, przy wskaźnikach ujemnych: Holandia 7,4%, Finlandia 5,1%, Irlandia 5,0% oraz Grecja spadek produkcji o 4,4%
- Wskaźnik bezrobocia w maju br., który dla całej Unii wyniósł 9,6%, a dla strefy euro 11,1%, najwyższe, krajowe wartości osiągnął w Hiszpanii 22,5%, Chorwacji 15,8%, Portugalii 13,2% oraz Słowacji 11,8%. Najniższym bezrobociem, w tym samym czasie, mogły pochwalić się Niemcy 4,7%, Luksemburg 5,7% oraz Czechy 5,9%
- W krajach naszych wschodnich sąsiadów sytuacja była nadal bardzo trudna – świadczą o tym wybrane wielkości podane przez GUS, w oparciu o źródła m.in. OECD. Produkcja przemysłowa spadała w kwietniu i maju br. odpowiednio: w Rosji o 3,8 oraz 4,5%, natomiast na Ukrainie o 21,7 oraz o 20,7%. W tym samym okresie ceny detaliczne stale rosły, odpowiednio w miesiącach: w Rosji (tylko w kwietniu br.) o 15,8% (za maj br. brak danych), na Ukrainie o 58,4 oraz 57,5% oraz na Białorusi o 13,7 oraz 13,2%. Porównawczo, w tych samych miesiącach, w USA produkcja przemysłowa rosła, odpowiednio, o 2,0 i 1,4%, natomiast wskaźnik wzrostu cen wyniósł w tych miesiącach 0,0 oraz 0,1%.

Wobec faktu, że sierpniowe wydanie Chemika, częściowo poświęcone jest problemom biotechnologii, również pod wianet statystyczną pragniemy nieco uwagi poświęcić tej tematyce. GUS, tradycyjnie, każdorocznie w listopadzie, ogłasza biuletyn poświęcony statystyce biotechnologii. Ostatni takowy ukazał się w końcu ub. roku prezentując dane za rok 2013. Pod względem aktualności, tylko takimi więc dzisiaj

disponujemy i dla naszych Czytelników zainteresowanych tą dziedziną nauki i przemysłu, przedstawiamy poniżej, wybiórczo, kilka najważniejszych wielkości.

Na wstępie warto przytoczyć za GUS, podstawową definicję tego obszaru działalności: „Biotechnologia jest to interdyscyplinarna dziedzina nauki i techniki zajmująca się zmianą materii żywej i nieżywej, poprzez wykorzystanie organizmów żywych, ich części, bądź pochodzących od nich produktów”.

W 2013 r. działalność w dziedzinie biotechnologii prowadziły w Polsce 122 podmioty nazywane przedsiębiorstwami biotechnologicznymi. Wśród nich:

- 66 (54,1% ogólnej liczby) to przedsiębiorstwa, w których dominowała działalność oparta na wykorzystywaniu technik biotechnologicznych oraz
- 79 (64,8%) prowadziło głównie badania naukowe i prace rozwojowe B + R w dziedzinie biotechnologii. Jak widać w wielu podmiotach działalność ta była łączona.

W 2013 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, liczba przedsiębiorstw biotechnologicznych w Polsce zwiększyła się o 32 firmy. Największy wzrost odnotowano w liczbie przedsiębiorstw prowadzących działalność B+R (o 25 podmiotów). Blisko dwie trzecie ogólnej liczby podmiotów biotechnologicznych (w tym prowadzących B+R) zlokalizowanych było w pięciu województwach (wielkopolskim, dolnośląskim, śląskim, pomorskim i mazowieckim).

W 2013 r. nakłady wewnętrzne na działalność w dziedzinie biotechnologii wyniosły 483,0 mln PLN, tj. o 0,7% mniej niż w roku poprzednim. W skali roku odnotowano spadek nakładów na działalność produkcyjną (o 17,4%) do 292,3 mln PLN, wzrosła natomiast wartość nakładów na działalność badawczą i rozwojową (o 43,7%) do 190,7 mln PLN. W działalność biotechnologiczną przedsiębiorstw w 2013 r. było zaangażowanych 2325 osób, tj. o 279 osób (o 13,6%) więcej niż przed rokiem. Biotechnologiczną działalnością badawczą i rozwojową zajmowało się 780 osób, tj. o 308 (o 65,3%) więcej niż w 2012 r.

Jerzy Paprocki

XVI Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Techniczna OCHRONA ŚRODOWISKA Przepisy • Interpretacje • Rozwiązania • Trendy

21–23 października 2015 r.
DW JAWOR Ustroń Jaszowice

- Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego, Oddział Gliwice; Sekcja Ochrony Środowiska przy Zarządzie Głównym, Warszawa
- Polska Izba Przemysłu Chemicznego, Warszawa
- Federacja SNT NOT Rada Miejska, Gliwice

zapraszają na doroczną konferencję wszystkich zainteresowanych nowymi rozwiązaniami proekologicznymi, trendami, przepisami z zakresu ochrony środowiska

Zaproszenie jest adresowane szczególnie do pracowników naukowych, przedstawicieli przemysłu, przedstawicieli instytucji zajmujących się ochroną środowiska i administracji samorządowej, a także do przedstawicieli administracji państwowej.

Bliższe informacje:

Grażyna Król, tel: 664 421 349

Elżbieta Jarguz, tel: 32/231-27-26 lub 664 421 351